

آزمون یار

مطالعات منطقه‌ای

- درسنامه جامع ویژه آزمون کارشناسی ارشد
 - براساس آخرین سرفصلهای مصوب ۱۳۹۸
 - شامل: درس، نکته و تست‌های طبقه‌بندی شده
 - به همراه سؤالات آزمون‌های کارشناسی ارشد
- گروه مؤلفین اندیشه ارشد و علی صفیاریپور

انتشارات
اندیشه ارشد

فهرست

دفتر اول: اصول روابط بین الملل و سیاست خارجی

فصل اول سیر مطالعه روابط بین الملل.....	۱۱
تست های آخر فصل.....	۱۴
پاسخ تست های آخر فصل.....	۱۴
فصل دوم نظام بین المللی.....	۱۵
تست های آخر فصل.....	۱۷
پاسخ تست های آخر فصل.....	۱۷
فصل سوم تجزیه و تحلیل سیاست بین الملل براساس رهیافت تصمیم گیری	۱۸
تست های آخر فصل.....	۱۹
پاسخ تست های آخر فصل	۱۹
فصل چهارم تجزیه و تحلیل سیاست بین الملل براساس رهیافت قدرت	۲۰
تست های آخر فصل.....	۲۳
پاسخ تست های آخر فصل	۲۳
فصل پنجم تجزیه و تحلیل سیاست خارجی دولتها.....	۲۴
تست های آخر فصل.....	۳۲
پاسخ تست های آخر فصل.....	۳۳
فصل ششم گرایي و تعارض در سیاست بین المللی	۳۴
تست های آخر فصل.....	۳۸
پاسخ تست های آخر فصل	۳۸
فصل هفتم نظام سیاسی و سیاستگذاری خارجی	۳۹
تست های آخر فصل.....	۴۲
پاسخ تست های آخر فصل.....	۴۲
فصل هشتم تحول در اندیشه ها و تفکرات روابط بین الملل	۴۳
تست های آخر فصل.....	۴۵
پاسخ تست های آخر فصل.....	۴۵
فصل نهم قبض و بسط مفاهیم روابط بین الملل در جهان.....	۴۶
تست های آخر فصل.....	۴۸

۴۸.....	پاسخ تست های آخر فصل
۴۹	فصل دهم نقد و ارزیابی نظریه های روابط بین الملل.....
۷۹.....	تست های آخر فصل
۸۰	پاسخ تست های آخر فصل
۸۲	فصل اول مفروضات.....
۹۰	تست های آخر فصل
۹۱	پاسخ تست های آخر فصل
۹۲	فصل دوم بحثی در فرضیات روابط بین الملل.....
۹۸	تست های آخر فصل
۹۸	پاسخ تست های آخر فصل
۹۹.....	فصل سوم قانونمندیها و قواعد رفتاری ناشی از سطح کشوری
۱۰۴	تست های آخر فصل
۱۰۴	پاسخ تست های آخر فصل
۱۰۵	فصل چهارم قانونمندیهای رفتاری ناشی از تعامل بازیگران ملی با بازیگران جهانی.....
۱۰۸.....	تست های آخر فصل
۱۰۸	پاسخ تست های آخر فصل
۱۰۹	فصل پنجم کشور در بازی قدرت بین المللی
۱۱۹.....	تست های آخر فصل
۱۱۹.....	پاسخ تست های آخر فصل
۱۲۱	فصل اول نظم نوین جهانی.....
۱۲۶	تست های آخر فصل
۱۲۶	پاسخ تست های آخر فصل
۱۲۷	فصل دوم منافع ملی یا مصالح متقابل بشری: ایدئولوژی ملی در عرصه تحولات جهانی.....
۱۳۴	تست های آخر فصل
۱۳۴	پاسخ تست های آخر فصل
۱۳۵.....	فصل سوم راهبردهای بلنددامنه و کوتاه دامنه در سیاستگذاری خارجی
۱۳۹	فصل چهارم روشهای مختلف در تجزیه و تحلیل سیاست خارجی.....
۱۴۴	تست های آخر فصل
۱۴۴	پاسخ تست های آخر فصل
۱۴۶	فصل اول مدل های مختلف سیاستگذاری خارجی.....

تست های آخر فصل	۱۵۷
پاسخ تست های آخر فصل	۱۵۷
فصل دوم طرح سیستماتیک مفهومی؛	۱۵۸
تست های آخر فصل	۱۶۲
پاسخ تست های آخر فصل	۱۶۲

نکات کلیدی و طلایی اصول روابط بین الملل و سیاست خارجی	۱۶۳
سوالات طبقه بندی شده اصول روابط بین الملل و سیاست خارجی	۱۹۰
پاسخنامه سوالات طبقه بندی شده اصول روابط بین الملل و سیاست خارجی	۲۱۱

آزمون سراسری اصول روابط بین الملل و سیاست خارجی سال ۱۳۹۷	۲۴۱
پاسخنامه سراسری اصول روابط بین الملل و سیاست خارجی سال ۱۳۹۷	۲۴۴
آزمون سراسری اصول روابط بین الملل و سیاست خارجی سال ۱۳۹۸	۲۴۵
پاسخنامه سراسری اصول روابط بین الملل و سیاست خارجی سال ۱۳۹۸	۲۴۸

دفتر دوم: نظام های سیاسی تطبیقی

فصل اول: طبقه بندی کشورها	۲۴۹
خلاصه فصل	۲۵۵
تست های آخر فصل	۲۵۶
پاسخ تست های آخر فصل	۲۵۶
فصل دوم: رهیافت ساختاری عملکردی؛ بررسی نظام سیاسی	۲۵۷
خلاصه فصل	۲۶۰
تست های آخر فصل	۲۶۱
پاسخ تست های آخر فصل	۲۶۲
فصل سوم: تجزیه و تحلیل تطبیقی نظام های سیاسی	۲۶۳
خلاصه فصل	۲۶۷
تست های آخر فصل	۲۶۸
پاسخ تست های آخر فصل	۲۶۹

فصل چهارم: برداشتهایی جدید از سیاستهای مقایسه‌ای.....	۲۷۱
خلاصه فصل.....	۲۷۴
تست های آخر فصل.....	۲۷۵
پاسخ تست های آخر فصل.....	۲۷۷
فصل پنجم: روش مقایسه‌ای و ساختار الگو.....	۲۷۸
خلاصه فصل.....	۲۸۰
تست های آخر فصل.....	۲۸۱
پاسخ تست های آخر فصل.....	۲۸۲
فصل ششم: الگو به عنوان چهارچوبی مشترک در مطالعه.....	۲۸۳
خلاصه فصل.....	۲۸۶
تست های آخر فصل.....	۲۸۷
پاسخ تست های آخر فصل.....	۲۸۹
فصل هفتم: بهره‌گیری از تحلیل سیستمی در سیاستهای مقایسه‌ای.....	۲۹۰
خلاصه فصل.....	۲۹۳
تست های آخر فصل.....	۲۹۴
پاسخ تست های آخر فصل.....	۲۹۷
فصل هشتم: بررسی سیاستهای مقایسه‌ای بر اساس تحلیل کارکردی.....	۲۹۸
خلاصه فصل.....	۳۰۳
تست های آخر فصل.....	۳۰۴
پاسخ تست های آخر فصل.....	۳۰۷
فصل نهم فرهنگ سیاسی: پیوند میان تحلیل خرد و کلان.....	۳۰۸
خلاصه فصل.....	۳۱۱
تست های آخر فصل.....	۳۱۲
پاسخ تست های آخر فصل.....	۳۱۵
فصل دهم: مطالعه سیاستهای مقایسه‌ای در چهارچوب.....	۳۱۶
خلاصه فصل.....	۳۲۴
تست های آخر فصل.....	۳۲۵
پاسخ تست های آخر فصل.....	۳۳۰
فصل یازدهم طبقه‌بندی نظامهای سیاسی.....	۳۳۱
خلاصه فصل.....	۳۳۷

۳۳۸	 تست های آخر فصل
۳۴۲	 پاسخ تست های آخر فصل
۳۴۴	 فصل دوازدهم: شاخصهای عمده بررسی در مطالعه سیاستهای مقایسه‌ای
۳۵۳	 خلاصه فصل
۳۵۴	 تست های آخر فصل
۳۵۷	 پاسخ تست های آخر فصل
۳۵۸	 فصل سیزدهم سیاست شناسی مقایسه‌ای
۳۷۳	 خلاصه فصل
۳۷۴	 تست های آخر فصل
۳۷۷	 پاسخ تست های آخر فصل
۳۷۹	 فصل چهاردهم ساختارهای حکومت، وضع و اجرای قوانین
۳۸۷	 خلاصه فصل
۳۸۸	 تست های آخر فصل
۳۹۱	 پاسخ تست های آخر فصل

۳۹۳	 نکات کلیدی و طلایی نظام‌های سیاسی تطبیقی
۴۲۹	 سوالات طبقه بندی شده نظام‌های سیاسی تطبیقی
۴۴۸	 پاسخنامه سوالات طبقه بندی شده نظام‌های سیاسی تطبیقی

۴۷۱	 آزمون سراسری نظام‌های سیاسی تطبیقی سال ۱۳۹۷
۴۷۴	 پاسخنامه سراسری نظام‌های سیاسی تطبیقی سال ۱۳۹۷
۴۷۵	 آزمون سراسری نظام‌های سیاسی تطبیقی سال ۱۳۹۸
۴۷۸	 پاسخنامه سراسری نظام‌های سیاسی تطبیقی سال ۱۳۹۸

دفتر سوم: سازمان های بین المللی

۴۷۹	 دفتر سوم: سازمان های بین المللی
۴۸۰	 فصل اول: در آمدی بر سازمان های بین المللی
۴۹۵	 تست های آخر فصل
۵۰۱	 پاسخ تست های آخر فصل
۵۰۲	 فصل دوم: جامعه ملل
۵۰۹	 تست های آخر فصل

۵۱۰.....	پاسخ تست های آخر فصل
۵۱۱.....	فصل سوم: سازمان ملل متحد.....
۵۳۳.....	تست های آخر فصل
۵۴۲.....	پاسخ تست های آخر فصل
۵۴۳.....	فصل چهارم: ارکان فرعی سازمان ملل متحد.....
۵۴۸.....	تست های آخر فصل
۵۴۹.....	پاسخ تست های آخر فصل
۵۵۰.....	فصل پنجم: سازمانهای تخصصی وابسته به سازمان ملل متحد
۵۶۵.....	تست های آخر فصل
۵۶۸.....	پاسخ تست های آخر فصل
۵۶۹.....	فصل ششم: سازمانها منطقه ای و بین منطقه ای و فرامنطقه ای.....
۵۹۳.....	تست های آخر فصل
۵۹۷.....	پاسخ تست های آخر فصل
۵۹۸.....	فصل هفتم: ایران و سازمان های بین المللی.....
۶۰۲.....	تست های آخر فصل
۶۰۳.....	پاسخ تست های آخر فصل
۶۰۴.....	فصل هشتم: جایگاه شورای امنیت در نظم نوین جهانی.....
۶۱۶.....	تست های آخر فصل
۶۱۹.....	پاسخ تست های آخر فصل
۶۲۰.....	ضمیمه
۶۴۵.....	نکات کلیدی و طلایی سازمان های بین المللی.....
۷۰۷.....	سوالات طبقه بندی شده سازمان های بین المللی
۷۲۵.....	پاسخنامه طبقه بندی شده سازمان های بین المللی
۷۵۳.....	آزمون سراسری سازمان های بین المللی سال ۱۳۹۷.....
۷۵۶.....	پاسخنامه سراسری سازمان های بین المللی سال ۱۳۹۷.....
۷۵۷.....	آزمون سراسری سازمان های بین المللی سال ۱۳۹۸.....
۷۶۰.....	پاسخنامه سراسری سازمان های بین المللی سال ۱۳۹۸.....

دفتر اول :

اصول روابط بین الملل و سیاست خارجی

عناوین اصلی:

بخش اول: اصول سیاست خارجی و سیاست بین الملل

بخش دوم: اصول روابط بین الملل

بخش سوم: اصول روابط بین الملل

بخش اول

اصول سیاست خارجی و سیاست بین الملل

عناوین اصلی

- فصل اول: سیر مطالعه روابط بین الملل
- فصل دوم: نظام بین المللی
- فصل سوم: تجزیه و تحلیل سیاست بین الملل بر اساس رهیافت تصمیم گیری
- فصل چهارم: تجزیه و تحلیل سیاست بین الملل بر اساس رهیافت قدرت
- فصل پنجم: تجزیه و تحلیل سیاست خارجی دولتها
- فصل ششم: همگرایی و تعارض در سیاست بین الملل
- فصل هفتم: نظام سیاسی و سیاستگذاری خارجی
- فصل هشتم: تحول در اندیشه ها و تفکرات روابط بین الملل
- فصل نهم: قبض و بسط مفاهیم روابط بین الملل در جهان
- فصل دهم: نقد و ارزیابی نظریه های روابط بین الملل

فصل اول

سیر مطالعه روابط بین الملل

تا قبل از پایان جنگ جهانی دوم مطالعات مربوط به روابط بین الملل در قالب اندیشه ها و تفکرات سیاسی و تجزیه و تحلیل رویدادهای بین المللی براساس بررسیهای روزنامه‌ای و تاریخ‌نگاری صورت می‌گرفت. دیدگاهها و تحلیل‌های محققان روابط بین الملل متاخر و متأثر از رخدادها و تحولات سیاسی بود. جنگ جهانی اول موجب رشد مکتبهای ایده‌آلیسم و رئالیسم براساس نظریات و تفکرات کانت و هابز شد.

ویژگی‌های سیاست بین الملل قبل از ورود به مرحله علمی

- کم توجهی بر عوامل موثر بر رفتار حکومتها در زمینه روابط خارجی
- بررسی زمینه رویدادهای جاری بین المللی
- مطالعات توصیفی - تاریخی در مسائل سیاست بین الملل
- تحلیل مسائل جاری بین الملل
- ناتوانی در یافتن پاسخ برای مسائل بین المللی معاصر
- کم توجهی به شبیه سازیها
- کوشش اندک برای دست یافتن به اصول و قوانین کلی در روابط بین المللی
- ناتوانی در تشخیص متغیرهای گوناگون و ارتباط میان آنها
- توجه به مسائل اخلاقی و بررسی موضوعهای مربوط به جنگ و صلح از دیدگاه مزبور
- ناتوانی سنت‌گرایان در تحلیل و تبیین رفتار دولتها موجب شد که محققان به روش علمی روی آوردند.
- علم:** یک سلسله اطلاعات و معلوماتی که به صورت منظم جمع‌آوری و طبقه‌بندی شده و روابط علی و معلولی بین آنها معین شده باشد.
- هدف علم کشف واقعیت‌های محض و غایی نیست.
- چهارچوب نظریه:** جمع‌آوری حقایق، منظم‌نمودن آنها و مشخص نمودن ارتباط بین آنها.
- هانس مورگنتا: پیوند داده‌های مختلف سیاست بین المللی در قالب نظریه کلی قدرت امکان‌پذیر است.

مشکلات بررسی علمی روابط بین الملل

ناهمگونی جامعه بین الملل، تعدد متغیرها، وجود بازیگران غیر حکومتی، دگرگونی در شرایط بین المللی، کمیت ناپذیری عوامل کیفی، در اختیار نداشتن اطلاعات محرمانه.

وقوع بحران در یک منطقه خاص با حضور بازیگران مشخص پیش می‌آید که ممکن است ناشی از ایجاد منطقه ضعیف خلأ قدرت باشد در وضعیت دیگر وقوع بحران ممکن است ناشی از دگرگونی در شکل اتحادهای منطقه‌ای... باشد.

بین‌الملل دوم (انترناسیونال) ۱۸۸۹ در پاریس بوجود آمد خاتمه ۱۹۱۴ شکل‌گیری دو جناح، جناح چپ معتقد به خشونت و انقلاب بود جناح راست: معتقد به بهره‌گیری از روش‌های مشروع پارلمانی برای دگرگونی سیستم سرمایه‌داری بود.

بین‌الملل سوم (کمینترن) ۱۹۱۹ در مسکو تشکیل شد پایان ۱۹۴۳ طی کنگره‌های متعدد خط مشی‌ها را برای به قدرت رسیدن احزاب کمونیست در کشورهای سرمایه‌داری تعقیب کرد. در ۱۹۴۳ استالین به نشانه همکاری با دولتهای سرمایه‌داری برای مقابله با نیروهای محور انحلال آنرا اعلام کرد.

دولتها به تبع تحول در ایستارها، نیازهای داخلی، فشارهای بین‌المللی و تهدیدات خارجی در رفتارهای اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و نظامی خود تجدید نظر می‌کنند.

سیاست بین‌الملل: بیانگر روابط واحدهای رسمی حکومتی است و به مطالعه تعامل میان دولتها و موقعیتی که این تعامل می‌پردازد.

روابط بین‌الملل: روابط واحدهای رسمی و غیر رسمی و نهاد های غیر دولتی و روندهای سیاسی میان ملت‌ها را در بر می‌گیرد. الگوهای رفتاری حاکم در عرصه سیاست بین‌الملل به واحدهای رسمی یعنی «دولتها» تعلق دارد.

سطوح تحلیل در سیاست بین‌الملل: افراد، دولتها، سیستمی از دولتها

نظام بین‌الملل: مجموعه‌ای از تمامی فعالیتهایی که به روابط بین‌الملل شکل می‌دهد را شامل می‌شود. دیدگاه سیستم جهانی بر کل نظام بین‌الملل تاکید دارد. بنا بر خصلت نظامها نوعی همبستگی و وابستگی متقابل میان اجزای تشکیل دهنده آن برقرار است. در مطالعه سیاست بین‌الملل عنصر اصلی دولت است.

دولت: عبارت از عده‌ای از مردم است که در سرزمین مشخص به طور دائم اسکان دارند و دارای حکومتی هستند که به وضع و اجرای قانون اقدام می‌کند و از حاکمیتی برخوردارند که به صورت روح حاکم و قدرت عالی آنها را از تعرضات داخلی و خارجی مصون می‌دارد. **دولتهای جدید:** از زمان انعقاد قرارداد صلح وستفالی ۱۶۴۸ بوجود آمدند.

از آثار معاهده وستفالی می‌توان موارد زیر را نام برد:

ظهور واحدهای مستقل جدید، توجه بیشتر به حقوق بین‌الملل، برقراری موازنه قدرت و تقویت سیستم امنیت دسته جمعی، این روند پس از انقلاب ۱۷۸۹ فرانسه تکمیل شد.

منطقه نفوذ: سرزمینی که توسط دو یا چند قدرت خارجی به صورت حوزه‌های نفوذ تقسیم گردیده باشند (موافقتنامه ۱۹۰۷ بریتانیا و روسیه).

تحت الحمایگی: تقسیم صلاحیتهای اداره یک سرزمین به طور نامساوی میان دو کشور (تحت الحمایگی مصر توسط بریتانیا ۱۹۱۴)

کندومینیوم: اداره یک سرزمین به طور مشترک توسط چند کشور مانند مجمع الجزایر هبرید جدید در سال ۱۹۱۴ به صورت مشترک توسط فرانسه و انگلستان اداره می‌شد.

کاپیتولاسیون: رفتار با بیگانگان طبق قوانین کشور متبوع و عدم تبعیت آنها از قوانین کشور مقیم.

قیمومت: سرزمین‌هایی که بعد از جنگ جهانی اول توسط دولتهایی چون فرانسه و بریتانیا از سوی جامعه ملل اداره می‌گردیدند و سپس پاره‌ای از آنها پس از جنگ جهانی تحت نظارت سازمان ملل متحد درآمدند یکی از پیچیدگی‌های عمده مطالعه سیاست بین‌الملل و در اواخر قرن بیستم وجود بازیگران متعدد و متنوع سیاسی است.

قرارداد مونیخ: در مونیخ برای حل مساله چک و اسلواکی، توسط بریتانیا، فرانسه، ایتالیا، آلمان در سال ۱۹۳۸ منعقد شد.

حکومت‌ها بر اساس کارکرد، ایدئولوژی و ساختار به اشکال گوناگون تقسیم می‌کنند. در نظام داخلی، اتخاذ تصمیمات و اجرای آنها توسط نهادها و دستگاههای گوناگون به واسطه وجود عنصر حاکمیت محقق می‌شود.

شناسایی: دو فاکتور ← موقت

دو ژور ← قطعی و دائم ← شناسایی حقوقی است.

در فرآیند شناسایی یک دولت ملاحظات سیاسی معیارهای حقوقی را تحت الشعاع قرار می‌دهد. **نظام بین‌الملل:** محیطی که در آن واحدهای سیاست بین‌الملل عمل می‌کنند.

خلاصه فصل

مطالعات مربوط به روابط بین‌الملل } قبل از جنگ جهانی دوم: روزنامه‌ای و تاریخی
بعد از جنگ جهانی دوم: روش‌های علمی

جنگ جهانی اول موجب رشد مکاتب ایده‌آلیسم (کانت) و رئالیسم (هابز) شد.

سیاست بین‌الملل: بیانگر روابط واحدهای رسمی حکومتی است.

روابط بین‌الملل: بیانگر روابط واحدهای رسمی و غیر رسمی است.

نظام بین‌الملل: مجموعه فعالیت‌های شکل‌دهنده به روابط بین‌الملل.

عناصر تشکیل دهنده‌ی دولت: حکومت، حاکمیت، مردم، سرزمین

حاکمیت + قدرت حکومت = قدرت مطلق و غیر مشروط

حاکمیت یعنی قدرت عالی یا قدرت مافوق

شناسایی دولت } دو فاکتور: موقتی و محدود
دو ژور: قطعی و کامل

شناسایی عملی سیاسی است.

ایجاد دولت‌های ملی از زمان قرارداد دستفالی ۱۶۴۸ صورت گرفت.

تست های آخر فصل

۱- کدام مورد بر اساس نظریه ایده‌الیسم نمی‌باشد؟

- (۱) توجه به افکار عمومی
- (۲) توجه به قدرت و منافع ملی
- (۳) خلع سلاح
- (۴) نگرش اخلاقی و قانونی

۲- سیاست بین‌الملل یعنی مطالعه روابط متقابل:

- (۱) افراد در روابط بین‌الملل
- (۲) نهادهای غیر رسمی در صحنه بین‌الملل
- (۳) نهادهای رسمی در صحنه بین‌الملل
- (۴) نهادهای رسمی و غیر رسمی در صحنه بین‌الملل

۳- علت گرایش به سوی مطالعات علمی در روابط بین‌الملل عبارت بود از:

- (۱) پیچیدگی نظام بین‌الملل
- (۲) تنوع فرهنگ سیاسی بین‌الملل
- (۳) افزایش بازیگران حکومتی و غیر حکومتی
- (۴) توسعه حوزه مطالعات روابط بین‌الملل بعد از جنگ جهانی دوم

پاسخ تست های آخر فصل

۱- گزینه «۲»

۲- گزینه «۳»

۳- گزینه «۴»

فصل دوم

نظام بین‌المللی

متغیرهای نظام عبارتند از:

نهاد، محیط داخلی و خارجی، داده (نتیجه کار نظام)، بازخورد - (تاثیر داده بر نهاد که به طور مثبت یا منفی عمل می‌کند).

کارل دوئیچ: نظامها را به صورت خود نابودساز، خود توان بخش، قابل تداوم و غیرقابل تداوم تقسیم می‌کند.

براساس تجزیه و تحلیل سیستمی، داده های سیاست خارجی هریک از بازیگران به صورت نهاد های نظام بین‌المللی تلقی می‌شود.

در قرن ۱۶ در غرب اروپا نظام دولتها شامل، فرانسه، اسپانیا و انگلستان بود.

در قرن ۱۷ نظام دولتهای اروپایی شامل فرانسه، اسپانیا، اتریش، هلند بود.

در سال ۱۷۸۹ نظام دولتهای اروپایی شامل فرانسه، بریتانیا، اتریش، پروس بود.

بدنبال شکست ناپلئون و استقرار نظم نوین در سال ۱۸۱۵ نظام دولتهای اروپایی متشکل از بریتانیا، روسیه، اتریش و پروس بود.

با وقوع جنگ جهانی دوم، به جای نظامهای مستقل نظامهای وابسته ظهور پیدا کردند.

تحولات اروپایی شرقی تحت تاثیر دگرگونی در ساختار نظام بین‌المللی، یعنی به هم خوردن بلوک بندیها بوده است. **مورتون کاپلان:** ۶ نوع نظام بین‌الملل را از یکدیگر متمایز ساخته است که عبارتند از:

۱- نظام موازنه قدرت

۲- دو قطبی انعطاف پذیر

۳- دو قطبی انعطاف ناپذیر

۴- سلسله مراتبی

۵- نظام با حق و تو

۶- نظام جهانی

نمونه کلاسیک نظام موازنه قدرت اروپای قرن ۱۸ و ۱۹ بود.

نظام دو قطبی انعطاف پذیر: پس از جنگ جهانی دوم در نتیجه دگرگونی در فرآیند توزیع قدرت به وجود آمد. ویژگیهای نظام دو قطبی از نظر کاپلان: وجود دو بازیگر عمده بلوکی یعنی دو ابر قدرت. می‌باشد. در اوضاع بحرانی، معمولاً تهدید شدید زمان کوتاه و نوعی حالت غافلگیری وجود دارد.

ماکس وبر: مدیریت دست جمعی را راهی برای جلوگیری از انحصار طلبی بوروکراتیک می‌داند. ماکس وبر وجود پارلمانهای آزاد را در دولتهای مدرن ستود و ضمن انتقاد از پارلمان‌المان، پارلمان انگلستان را مورد ستایش قرارداد.

خلاصه فصل

متغیرهای نظام عبارتند از: نهاده، داده، بازخورد، محیط داخلی و خارجی

تقسیم‌بندی کارل دویچ از نظام‌ها: خود نابودساز، خود توانبخش، قابل تداوم، غیرقابل تداوم

تقسیم‌بندی کاپلان از نظام‌ها: موازنه قدرت، سلسله مراتبی، جهانی، دوقطبی منعطف، دوقطبی

متصلب و نظام با حق وتو.

ویژگی‌های نظام عبارتند از: همبستگی، سازواری، تعادل، قابلیت انقباض و انبساط، کنترل، فشار، ترمیم و تکثیر، اضافه‌باری برخی معتقدند مفهوم نظام بر اصل «کنش متقابل اجزا» استوار است و مانند دست نامرئی آدام اسمیت به حفظ تعادل کمک می‌کند. نمونه‌ی کلاسیک نظام موازنه‌ی قدرت در قرن ۱۸ و ۱۹ وجود داشت. چنانچه دو بلوک بصورت سلسله مراتبی اداره نشوند ممکن است به شکل موازنه قدرت تغییر یابند.

تست های آخر فصل

۱- از نظر مورتون کاپلان کدام نظام بین المللی واقعی است؟

- (۱) دو قطبی انعطاف ناپذیر و سلسله مراتبی
(۲) دو قطبی انعطاف پذیر و موازنه قدرت
(۳) سلسله مراتبی و نظام جهانی
(۴) موازنه قدرت و دو قطبی انعطاف ناپذیر

۲- از دیدگاه سیستمی سیاست خارجی نظام بین المللی می باشد.

- (۱) نهاده، نهاده (۲) نهاده، داده (۳) داده، داده (۴) داده، نهاده

۳- «نظام با حق وتو» یکی از انواع نظام های بین المللی است که توسط یکی از محققان روابط

بین الملل به شرح زیر مطرح گردیده است؟

- (۱) روز کرانس (۲) کاپلان (۳) روزنا (۴) سینگر

۴- چنانچه دو بلوک در نظام منعطف بصورت سلسله مراتبی اداره نشود امکان دارد بصورت نظام

تغییر شکل دهند.

- (۱) چندقطبی (۲) دوقطبی غیر منعطف (۳) غیرمتمرکز (۴) موازنه قدرت

۵- نمونه کلاسیک نظام موازنه قدرت در اروپای وجود داشت.

- (۱) قرن های ۱۷ و ۱۸ (۲) قرن ۱۸ (۳) قرن ۱۹ (۴) قرن های ۱۸ و ۱۹

پاسخ تست های آخر فصل

۱- گزینه «۲»

۴- گزینه «۴»

۲- گزینه «۴»

۵- گزینه «۴»

۳- گزینه «۲»

فصل سوم

تجزیه و تحلیل سیاست بین‌الملل براساس رهیافت تصمیم‌گیری

رهیافت تصمیم‌گیری: شامل مطالعات تحلیلی در سطوح «افراد و دولتها» می‌باشد.

عوامل محدودیت تصمیم‌گیرندگان در ساختار نظام تصمیم‌گیری

دستورالعمل‌های مشخص و تقسیم کار، تعیین حوزه اقتدار، ساختار اقتصادی - سیاسی، فشارهای داخلی و خارجی مقصود از عقلایی بودن تصمیم‌ها، بهره‌گیری از ابزارها و تکنیک‌های مناسب برای رسیدن به اهداف مورد نظر است.

مدل‌های تصمیم‌گیری

مدل عقلایی: تصمیم‌گیرندگان در صدد اتخاذ بهترین تصمیم هستند بهره‌گیری از چنین مدلی بسیار پرهزینه و وقت‌گیر است.

هربرت سایمون: تصمیم عقلایی نتیجه دو مقوله ارزش و واقعیت است.

مدل رضایت‌بخش: مبنای تصمیم‌گیری واقعیت‌های موجود است نه اتخاذ بهترین تصمیم. در این روش «اصل بسندگی» مورد توجه قرار می‌گیرد.

مدل فزاینده: طالب حفظ وضع موجود. زمانیکه امکانات محدود باشد. جلوه تاریخی مطرح است، روش محافظه کارانه است. تلفیق امکانات + محدودیت‌ها. در آغاز تصمیم‌گیری ممکن است درجه عقلایی بودن تصمیمات مطلوب نباشد ولی با دستیابی به اطلاعات جدید بر میزان عقلایی و منطقی بودن تصمیمات افزوده می‌شود.

بینش فوق‌العاده: برخورداری برخی از تصمیم‌گیرندگان از تواناییها و استعدادهای فوق‌العاده

مدل مختلط: تصمیم‌گیرندگان همزمان جنبه‌ها و دیدگاه‌های خرد-کلان را مورد توجه قرار می‌دهند.

• در مدل مختلط می‌توان به پاره‌ای از نارسایی‌های موجود در مدل‌های عقلایی و فزاینده فایق آید.

محدودیت‌های تصمیم‌گیری عبارتند از:

- ۱- زمان، تکنولوژی و منابع قابل دسترسی
- ۲- محدودیت‌های ذهنی تصمیم‌گیرندگان
- ۳- انعطاف‌ناپذیری نهادهای تصمیم‌گیرنده
- ۴- محدودیت حوزه اقتدار و مسئولیت در اخذ تصمیم‌های استراتژیک
- ۵- موانع فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی

۶- نارسائی‌های ارتباطی

۷- عوامل محدودکننده سیستم متمرکز تصمیم‌گیری

خلاصه فصل

بر اساس تجزیه و تحلیل سیستمی در فرایند تبادل میان سیستم و محیطش: نهاده‌های سیستم به داده‌ها (تصمیمات) تبدیل می‌شوند.

در فرایند اتخاذ تصمیمات افراد و گروه‌های مختلف دخالت دارند:

اتخاذ تصمیمات عقلایی مستلزم برخورداری از اطلاعات دقیق، منابع قابل دسترسی و توانایی

بالای تصمیم‌گیرندگان در بهره‌گیری از این منابع می‌باشد.

ماکس وبر معتقد است: مدیریت دسته‌جمعی راهی برای جلوگیری از انحصارطلبی بورکراتیک است.

انواع مدل‌های تصمیم‌گیری: عقلایی، رضایتبخش، فزاینده، بینش فوق‌العاده، مختلط

تست‌های آخر فصل

۱- دیدگاه تصمیم‌گیری به طور عمده بر تأکید می‌کند.

(۱) دولت‌ها (۲) افراد (۳) گروه‌ها (۴) بازیگران

۲- زمانی که جلوه تاریخی مطرح است کدام یک از مدل‌های زیر مورد توجه قرار می‌گیرد؟

(۱) مدل بسنده (۲) مدل عقلایی (۳) مدل فزاینده (۴) مدل بینش فوق‌العاده

۳- مدل مختلط در تصمیم‌گیری ترکیبی از مدل‌های زیر می‌باشد:

(۱) عقلایی و بینش اضافی (۲) فزاینده و عقلایی
(۳) رضایتبخش و فزاینده (۴) رضایتبخش و بینش اضافی

۴- علت روآوردن به مدل مختلط در تصمیم‌گیری عبارتند از وجود نارسایی‌هایی در

(۱) مدل فزاینده (۲) مدل عقلایی
(۳) مدل بینش اضافی (۴) مدل‌های فزاینده و عقلایی

پاسخ تست‌های آخر فصل

۱- گزینه «۲»

۳- گزینه «۲»

۲- گزینه «۳»

۴- گزینه «۴»

فصل چهارم

تجزیه و تحلیل سیاست بین‌الملل براساس رهیافت قدرت

در چارچوب سیستم تصمیم‌گیری تاکید بر «فرد» است. ولی در بررسی رفتارهای بین‌المللی از دیدگاه قدرت تاکید بر «دولتها» می‌باشد.

محققانی که به مطالعه سیاست بین‌الملل از منظر قدرت می‌پردازند تحت تأثیر مورگنتا می‌باشند.

مورگنتا: دولتها به دنبال ۳ چیز می‌باشند:

۱- حفظ وضع موجود

۲- افزایش قدرت (سیاست امپریالیستی)

۳- نمایش قدرت (کسب پرستیژ)

• برای استقرار صلح پایدار باید از هنر دیپلماسی بهره گرفت.

• رفتار دولتها در عرصه بین‌الملل به گونه‌ای است که تأمین‌کننده منافع ملی باشد.

• منافع ملی در چارچوب قدرت تعریف می‌شود.

• اتحادها و ائتلافهای بین‌المللی محصول تجمع و تلاقی موقت منافع ملی می‌باشد.

والتز: قدرت بر حسب تاثیرگذاری تعریف می‌شود.

در دیدگاه دیگر سیاست عبارت است از توزیع اقتدارمندان ارزشها و تاکید بر توزیع قدرت میان دولتهاست. نظام موازنه قدرت ناشی از سازش میان دو وضعیت نظم و هرج و مرج است. گروهی معتقدند سیستم موازنه قدرت بصورت یک نظم انعطاف‌پذیر و غیررسمی دولتها تلقی شده است که باعث کاهش توانایی‌ها و امکانات بالقوه آنها می‌شود.

وجه تمایز میان سیستم موازنه نیروهای ملی یا داخلی و موازنه قدرت بین‌المللی وجود استقلال و خودمختاری است.

مرحله اول سیستم موازنه قدرت کلاسیک عصر طلایی موازنه قدرت ۱۷۸۹-۱۶۴۸ می‌باشد.

وقوع انقلاب کبیر فرانسه سیستم موازنه قدرت کلاسیک را بی ثبات ساخت.

دومین عصر طلایی سیستم موازنه قدرت ۱۸۱۵-۱۹۱۴ می‌باشد.

در قرن ۱۹ جهت نیل به اهداف و مقاصد سیاست خارجی از ابزارهای نظامی - سیاسی استفاده می‌شد.

بررسی دیدگاه شرق و غرب نسبت به موازنه قدرت

واقع‌گرایان: قطب‌بندی و اختراع سلاح‌های هسته‌ای مدرن و سرنگونی حکومت‌های استعماری

موجب شده که سیستم موازنه قدرت از چند جنبه مورد مطالعه قرار گیرد.

در سیستم موازنه قدرت، قدرت به مفهوم تحصیل قدرت انعطاف پذیر است.

رئالیست: تنها راه جلوگیری از جنگ ایجاد سیستم موازنه قدرت است.

شوروی ها: به جای واژه سنتی موازنه قدرت از اصطلاح همبستگی نیروها استفاده می کردند.

رئالیستها: موازنه قدرت، موازنه میان ابرقدرتها و بلوکهای متخاصم. برای کسب بهترین موقعیت است. توجه به سیستم موازنه منطقه‌ای.

شورویها: موازنه قدرت، موازنه میان دو سیستم متخاصم که بسیاری از کشورها را در بر می گرفت. شوروی‌ها بیش از رئالیستهای سیاسی غرب به جنبه‌های گوناگون موازنه قدرت توجه داشتند و تأکید عمده آنها بر مسائل «ایدئولوژیک» بود و آن را عامل یکپارچه‌کننده نیروهای ضد امپریالیستی می دانستند. در حالیکه رئالیستها تأکید بر نقش دولت داشتند، شورویها موازنه را میان طبقه کارگر و بورژوازی جهانی می دانستند و علاوه بر دولت‌ها بر نقش جنبشهای سیاسی بین‌المللی نیز تأکید می کردند.

عوامل سیاسی تشکیل دهنده قدرت:

درجه ثبات سیاسی، کیفیت رهبری، شکل حکومت و اعتبار ملی

انگلستان ۱۹۳۸ تحت تاثیر افکار عمومی ← عدم تبعیت از سیاست مقاومت در برابر آلمان هیتلری

آمریکا ۱۹۳۸ تحت تاثیر افکار عمومی ← تغییر رفتار سیاست خارجی در برابر چین

عوامل موجد توسعه قدرت ملی:

ثبات سیاسی حکومت، توانایی و مهارت مسئولان سیاست خارجی، سرعت و تحرک آنها، کیفیت رهبری، درک و آگاهی عمومی، میزان حمایت و پشتیبانی مردم از سیاستهای اتخاذ شده.

ماهان دریادار آمریکایی: توسعه نیروی دریایی را کلیدی برای کسب قدرت جهانی می داند.

مکیندر جغرافی دان اسکاتلندی: سرزمین قلب را مطرح می کند و معتقد است دولتی که بر این سرزمین قلب سلطه پیدا کند از خطرات دور می ماند.

هاسوفر: یکی از ژئوپلیتیسینهای آلمان اعتقاد به رسالت تاریخی آلمان دارد و می گوید دولت‌های ناتوان مجبور به دادن فضای حیاتی به آلمان هستند.

راتزل: به مطالعه تاثیر علل جغرافیایی در زندگی و توسعه دولت‌ها می پردازد، رشد دولت را با ارگانیزم طبیعی مقایسه می کند.

کیلن: تاثیر محیط بر انسان را مورد مطالعه قرار داد. کتاب وی تحت عنوان «قدرتهای بزرگ» به صورت انجیل ژئوپلیتیسینهای آلمان درآمد. کمیت و کیفیت سلاحهای استراتژیک مدرن پس از جنگ دوم جهانی، چهارچوب کلی و خطوط اصلی بلوک بندیها را براساس نظام دو قطبی تعیین کرد.

خلاصه فصل

در چهارچوب رهیافت تصمیم‌گیری تأکید اصلی بر «فرد» است در حالی که در چهارچوب رهیافت قدرت تأکید اصلی بر «دولت‌ها» می‌باشد.

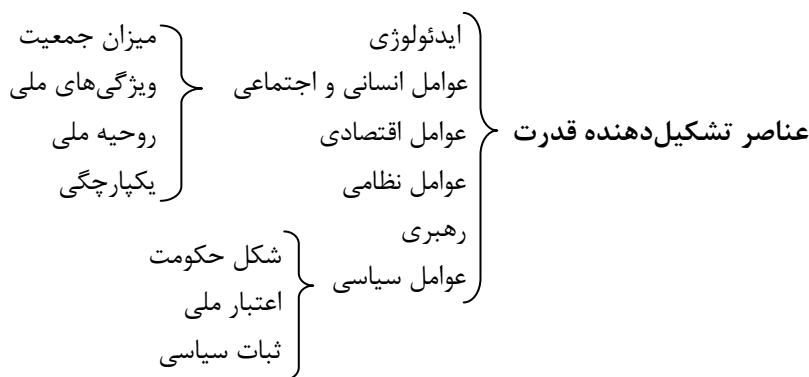
- اتحادها و ائتلاف‌های بین‌المللی محصول تجمع و تلاقی موفت منافع ملی می‌باشند.
- تأکید بر تعدیل نافع ملی سبب می‌شود تا بسیاری از واقع‌گرایان بر «موازنه قدرت» اصرار کنند. والتز قدرت را بر حسب تأثیرگذاری می‌کند.

ایستون: سیاست، توزیع اقتدارمندانه‌ی ارزش‌هاست.

دول قوی حوزه‌ی منافع ملی گسترده‌تری دارند و شانس بیشتری برای ادامه حیات دارند. پیش‌نیازهای سیستم موازنه قدرت عبارتند از: بازیگران متعدد سیاسی، عدم اقتدار مشروع مرکزی، توزیع نابرابر عناصر قدرت، رقابت مستمر بازیگران، تفاهم میان رهبران.

- نظام موازنه قدرت از سازش میان دو وضعیت نظم و هرج و مرج تحول یافته‌است.
- ۱۶۴۸-۱۷۸۹ ← دوران طلایی موازنه‌ی قدرت. دوران بین ۱۹۱۴-۱۸۱۵ دومین عصر طلایی موازنه قدرت کلاسیک است.

- **رنالیسم سیاسی:** سیاست بین‌الملل را باید بر مبنای کشمکش بر سر قدرت تجزیه و تحلیل کرد.
- شوروی‌ها بجای به کار بردن واژه‌ی موازنه قوا از اصطلاح «همبستگی نیروها» استفاده می‌کردند.

تست های آخر فصل

- ۱- شوروی ها رئالیست های سیاسی غرب به جنبه های گوناگون موازنه قدرت توجه داشتند.
(۱) به مثابه (۲) بیش از (۳) کمتر از (۴) برخلاف
- ۲- اتحادیه‌ا و ائتلاف های بین المللی محصول تجمع و تلاقی هستند.
(۱) موقعیت قدرت (۲) امنیت دسته جمعی
(۳) موقت منافع ملی (۴) منافع ملی مشترک میان اعضاء
- ۳- کدام یک از ژئوپلتیسین ها رشد دولت ها در روابط بین الملل را با ارگانیسم های طبیعی مقایسه کرده اند؟
(۱) راتزل (۲) هاسوفر (۳) اشمیتر (۴) گالتونگ
- ۴- علت بروز جنگ در روابط بین المللی از منظر رئالیزم عبارتند از:
(۱) وجود ناسیونالیسم افراطی به جای انترناسیونالیسم (۲) سنتز ناسیونالیسم و انترناسیونالیسم
(۳) به هم خوردن موازنه قدرت (۴) گسترش به داخل منطق ضعیف خلاء قدرت
- ۵- کدام یک از ژئوپلتیسین های زیر تأثیر محیط را بر انسان از لحاظ فیزیکی، روانی، مردم شناختی، سیاسی و اجتماعی مورد بررسی قرار دادند؟
(۱) هاسوفر (۲) مکنیدر (۳) کیلن (۴) راتزل

پاسخ تست های آخر فصل

۱- گزینه «۲»

۲- گزینه «۳»

۳- گزینه «۱»

۴- گزینه «۳»

۵- گزینه «۳»

فصل پنجم

تجزیه و تحلیل سیاست خارجی دولتها

در بررسی رفتار دولتها بعنوان بازیگران اصلی سیاست بین الملل گاه اینگونه تصور می شود که یک دولت همواره از سیاست خارجی ویژه ای پیروی می کند، در پاره ای از موارد نیز اینگونه به نظر می آید که منافع و اهداف یک دولت با روی کار آمدن حزب یا نخبگان جدید تغییر می یابد، در بعضی موارد دولتی بواسطه ضعف قدرت ملی تحت تأثیر سیاستهای دیگران قرار می گیرد و فاقد یک سیاست خارجی است. محقق سیاست بین الملل در بررسی رفتار سیاست خارجی دولتها باید به دو دسته از عوامل «تغییرپذیر» مانند: (حدوث کودتا، روی کار آمدن نخبگان، دگرگونی در شکل و کیفیت اتحادها) و عوامل «تغییرناپذیر» مانند: موقعیت ژئوپولتیکی و جغرافیایی توأمأ توجه داشته باشد.

نکته: تفکر ملی که تبیین کننده منافع ملی یک دولت به شمار می رود عامل عمده ای در تداوم سیاست خارجی محسوب می شود. بدین ترتیب وظیفه اصلی سیاستگذاران خارجی عبارتست از:

- ۱- تعیین سلسله مراتب اهداف و منافع
 - ۲- ارزیابی واکنش سایر دول در برابر این اولویتها
- در تعیین اهداف ملی باید به ۲ نکته توجه داشت:
- ۱- اهداف ملی همیشه به یک شکل باقی نمی ماندند
 - ۲- واحدهای گوناگون سیاسی همزمان اولویتهای متفاوتی برای خود قائلند.
- از مهم ترین عواملی که باعث تغییر در اولویتها و دگرگونی در سلسله مراتب اهداف ملی می شود عبارتند از: کشمکشهای داخلی میان نخبگان سیاسی. سیاست افزایش قدرت مانور دولتها در عرصه سیاست بین الملل، رفع نیازهای داخلی و بالاخره تغییر رفتار دیگر بازیگران.
- اواخر ۱۹۶۰، و اوایل ۱۹۷۰ سیاست خارجی چین ← استراتژی نگاه به غرب
- تقسیم بندی هدفها به کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت در تقسیم این گونه هدفها عامل زمان، تخصیص منابع، به کارگیری تکنولوژی و حوزه عمل دخالت دارند.
- اهداف بلند مدت:** در این خصوص عناصر زمان، منابع و حوزه اطلاق دخالت دارند.
- منافع ملی اروپای شرقی در ۱۹۴۵-۱۹۱۸ حفظ یکپارچگی ملی بود.
- در قرارداد صلح برست لیتوسک لنین صدور انقلاب را بر از دست دادن سرزمینهای شوروی ترجیح داد.
- عامل عمده در مطالعه منافع ملی، نقش قدرت و عناصر تشکیل دهنده آن است.

روابط بین واحدهای سیاسی در عرصه سیاست بین الملل در چهارچوب همکاری رقابت و ستیزش براساس منافع ملی مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

منافع متعارض ← اهداف متعارض هر کدام از طرفین بی توجهی به طرف دیگر است و ممکن است باعث مواجهه نظامی شود.

منافع موازی: تنش زدایی

منافع مشترک: همکاری ها. تحقق هدف از طریق اتحاد است.

منابع اختلاف ز: جنگ سرد. هر یک از دولتها درصدد کسب مناطق نفوذ برای خود هستند.

الگوهای بررسی سیاست خارجی

مدل استراتژیک (منطقی): تعامل داده های سیاست خارجی دولتها و رهبران آنها مورد بررسی قرار می دهد. مورد توجه تحلیل گران مسائل استراتژیک و تئورسین های نظریه بازیها.

ضعف این مدل: نبودن ضوابط و معیارهای معین برای منطقی یا عقلایی بودن.

مدل تصمیم گیری: تاکید بر جنبه انسانی (روانشناختی): نقش فرد در تصمیم گیری های سیاسی و عملکرد سازمانی مورد توجه است.

مدل بوروکراتیک: رفتارهای بوروکراتیک در چهارچوب مسئولیتها و اقتدار و مقررات و ضوابط اداری صورت می گیرد. ایجاد مراکز رقیب برای جمع آوری اطلاعات به اتخاذ تصمیم منطقی کمک می کند.

مدل تطابق و سازواری: رفتار سیاست خارجی دولتها را از لحاظ کیفیت واکنش دولتها نسبت به محدودیتها، موانع با فرصتهایی که محیط بین المللی برای آنها پدید آورده است مورد ارزیابی قرار میدهد.

مدل فزاینده: فقدان اطلاعات کافی از رفتار بازیگران رسمی حکومت و غیرحکومتی.

تصمیم گیرندگان در پی یافتن بهترین راه منطقی نیستند بلکه به اتخاذ تصمیماتی که بیشتر عوامل موثر در تصمیم گیری با آن موافقت بسنده می کنند. و به طور عمده بر سیاستهای موجود و داده های کنونی تاکید دارند.

مدل سیستمی: تاثیرات متقابل نهادها و افراد در روند تصمیم گیری سیاست خارجی مورد مطالعه قرار می گیرد. دیدگاه کلان در سیاست خارجی مدنظر است.

عناصر تشکیل دهنده قدرت

۱- ایدئولوژی

۲- عوامل اجتماعی - انسانی (الف میزان جمعیت ب- ویژگیهای ملی ج- روحیه ملی. د-

یکپارچگی اجتماعی)

۳- عوامل سیاسی (الف ثبات سیاسی ب- رهبری ج- شکل حکومت د- اعتبار ملی

۴- عوامل جغرافیایی

۵- عوامل نظامی

۶- عوامل اقتصادی

استراتژی بی طرفی: دولت بی طرف دولتی است که استقلال سیاسی و تمامیت ارضی آن براساس یک توافق دست جمعی توسط قدرتهای بزرگ تضمین شده باشد.